

## **WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASIE PIĄTEJ**

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

### **I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE**

#### **1. Czytanie tekstów literackich – uczeń:**

- odczytuje i wyjaśnia sens dosłowny i przenośny utworów poetyckich i prozatorskich,
- czyta ze zrozumieniem i krytycznie teksty spoza lektur określonych programem nauczania,
- czyta teksty głośno i płynnie, interpretuje je oraz recytuje z pamięci
- wykorzystuje informacje zawarte w notatce, tabeli, artykule, przepisie, instrukcji, schemacie do tworzenia samodzielnych wypowiedzi.

#### **2. Odbiór tekstów kultury – uczeń:**

- prezentuje swoje reakcje czytelnicze, również w zakresie tekstów spoza utworów określonych programem nauczania,
- wyraża opinię na temat przeczytanych tekstów, porównuje utwory między sobą,
- konfrontuje funkcje elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich,
- opisuje i ocenia postawy bohaterów literackich w odniesieniu do otaczającej ich rzeczywistości oraz własnych doświadczeń,
- dostrzega cechy bajki, noweli, mitu, przypowieści w innych tekstach kultury,
- rozróżnia programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy wskazując ich cel i funkcje.

### **II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE – uczeń:**

- celowo wykorzystuje w praktyce wiedzę językową z zakresu składni, fleksji, fonetyki, zróżnicowania słownictwa oraz kultury języka,
- zawsze dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedziach,
- dba o etykietę językową i reaguje na przejawy jej łamania

### **III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**

#### **1. Elementy retoryki – uczeń:**

- inicjuje rozmowy i aktywnie bierze udział w dyskusji na temat lektur, również spoza programu nauczania w klasie piątej oraz innych dzieł artystycznych, opowiada o nich w odniesieniu do innych dzieł,
- prezentuje własne zdanie w problemowym ujęciu tematu, uzasadnia przykładami swój punkt widzenia.

## **2. Mówienie i pisanie – uczeń:**

- tworzy samodzielnie poprawne, pomysłowe, interesujące dla odbiorcy wypowiedzi, odpowiednio dobierając typy wypowiedzeń i środki językowe,
- omawia i opisuje przenośne znaczenia dzieł kultury,
- dba w sposób szczególny o poprawność językową, ortograficzną, interpunkcyjną, składniową, stylistyczną, kompozycyjną wypowiedzi i estetykę zapisu.

## **IV. SAMOKSZTAŁCENIE – uczeń:**

- wyszukuje informacje w słowniku wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny, aby urozmaicić i wzbogacić własny tekst,
- dba o poprawność wypowiedzi wykorzystując informację z różnych źródeł, np. słowniki, poradniki, audycje radiowe, programy telewizyjne, strony internetowe,
- wybiera informacje korzystając z różnych źródeł, np. internet, książki, czasopisma i wykorzystuje je do tworzenia własnych wypowiedzi.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

## I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

### 1. Czytanie tekstów literackich – uczeń:

- omawia szczegółowo sens i główną myśl wysłuchanego lub odczytanego tekstu w warstwie dosłownej i metaforycznej,
- wyraża własne zdanie w dyskusji zainspirowanej odczytanym lub wysłuchanym utworem,
- wybiera z tekstu potrzebne informacje, przekazywane dosłownie i pośrednio i korzysta z nich przy tworzeniu własnej wypowiedzi, np. opisu postaci,
- odczytuje i omawia sens przenośny utworów poetyckich i prozatorskich,
- rozróżnia fakt od opinii oraz informacje istotne od mało ważnych, wykorzystując je do analizy dosłownego i przenośnego znaczenia tekstu,
- rozumie funkcje części kompozycyjnych tekstu: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit,
- ma świadomość logicznego zastosowania podziału akapitowego w tekście,
- czyta teksty głośno, płynnie i stosuje właściwą intonację oraz prawidłowo akcentuje wyrazy, również nietypowe dla języka polskiego,
- interpretuje głosowo odczytywany utwór,
- wykorzystuje twórczo informacje zawarte w notatce, tabeli, na schemacie,
- na podstawie tekstu tworzy notatkę w różnorodnych formach, najbardziej odpowiednią do potrzeb, np. plan, tabela, krótka wypowiedź.

### 2. Odbiór tekstów kultury – uczeń:

- prezentuje swoje reakcje czytelnicze, porównuje je z reakcjami innych osób,
- wyraża opinię na temat przeczytanych tekstów, opisuje je,
- wyjaśnia funkcje elementów świata przedstawionego w utworze epickim (bohater, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny) i odnosi się do nich w interpretacji tekstu,
- objaśnia funkcję narratora i autora w utworze, opisuje różnice między narratorem pierwszoosobowym i trzecioosobowym,
- charakteryzuje bohaterów literackich i poddaje ich ocenie, odwołując się do własnych doświadczeń i porównując między sobą postaci z różnych tekstów,
- szczegółowo opisuje cechy bajki, noweli, mitu, przypowieści i wykorzystuje te informacje w interpretacji utworów,
- wyjaśnia dosłowne i przenośne znaczenie morału w bajce i przesłania w przypowieści,
- omawia funkcje i interpretuje znaczenie zastosowanych w utworze zabiegów stylistycznych: apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia i ożywienia, wyrazu dźwiękonaśladowczego, porównania, metafory, epitetu,
- wyjaśnia rolę obrazów poetyckich w tekście,
- analizuje brzmieniową warstwę tekstu i wykorzystuje potrzebne informacje w interpretacji utworu,

- interpretuje utwór poetycki stosując wiedzę na temat roli bohatera, autora, podmiotu lirycznego w wierszu,
- omawia rolę neologizmów w utworze,
- samodzielnie odczytuje sens dosłowny utworów oraz potrafi wskazać znaczenie przenośne dzieła,
- szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty literackie i użytkowe,
- wyodrębnia film, słuchowisko, przedstawienie teatralne, komiks, plakat spośród innych tekstów kultury, analizuje i interpretuje te teksty kultury,
- wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi pojęcia związane ze sztuką filmową i radiową (reżyser, gra, aktor, adaptacja, ekranizacja, kadr, ujęcie, scenariusz, słuchowisko), rozróżnia gatunki filmowe.

## **II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE**

### **1. Gramatyka języka polskiego – uczeń:**

- rozpoznaje i używa w wypowiedziach poprawnych form odmiennych i nieodmiennych części mowy,
- określa formy gramatyczne odmiennych części mowy,
- zastępuje w wypowiedziach rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki, liczebniki odpowiednimi formami zaimków,
- stosuje wiadomości dotyczące występowania oboczności w odmianie wyrazów do ich poprawnego zapisu,
- poprawnie łączy wyrazy w związki wyrazowe,
- dba o poprawność logiczno-składniową wypowiedzi,
- wskazuje i nazywa różne typy rzeczowników: własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne,
- sprawnie rozróżnia oraz tworzy zdania pojedyncze, złożone i równoważniki zdań, rozwijając i wzbogacając je przydawkami, dopełnieniami i okolicznikami,
- swobodnie posługuje się różnymi typami wypowiedzi: oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe, odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej,
- wykorzystuje wiedzę dotyczącą fonetyki w poprawnym zapisie wyrazów,
- biegle posługuje się zasadami akcentowania wyrazów.

### **2. Zróżnicowanie języka – uczeń:**

- wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych i używa ich w wypowiedzi,
- wzbogaca wypowiedź wyrazami bliskoznacznymi, przeciwstawnymi, zdrobnieniami, dopasowując je odpowiednio do formy tekstu,
- zawsze dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej, stosuje zwroty grzecznościowe,
- posługuje się funkcjonalnie cechami stylu oficjalnego i nieoficjalnego w tworzeniu wypowiedzi.

### **3. Komunikacja językowa i kultura języka – uczeń:**

- rozumie rolę werbalnych i niewerbalnych środków przekazu (postawa, gest mimika, ton i barwa głosu) w wypowiedzi, używa ich ze świadomością celu,
- charakteryzuje szczegółowo nadawcę i odbiorcę w tekstach literackich oraz w sytuacjach rzeczywistych, znanych z własnego doświadczenia,
- odczytuje i objaśnia intencje nadawcy, wyrażone wprost i przenośnie,
- rozumie zasadność stosowania etykiety językowej, przestrzega zasad kultury języka.

### **4. Ortografia i interpunkcja – uczeń:**

- poprawnie stosuje poznane zasady interpunkcji, w wypowiedziach używa przecinka, dwukropka, wielokropka, średnika, myślnika,
- dba o poprawny zapis interpunkcyjny zdań złożonych,
- tworzy wypowiedzi poprawne pod względem ortograficznym, sprawnie stosuje poznane reguły i uwzględnia wyjątki od nich.

## **III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**

### **1. Elementy retoryki – uczeń:**

- tworzy uporządkowaną i wyczerpującą wypowiedź na określony temat, wyraża własne zdanie i je uzasadnia, podając przykłady,
- celowo stosuje w wypowiedzi zróżnicowane dosłowne i metaforyczne wyrażenia, frazeologizmy,
- wykorzystuje do tworzenia wypowiedzi różne typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące) odpowiednio je intonując, dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (oficjalnej lub nieoficjalnej) i adresata (osoba dorosła, rówieśnik),
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami przekazu (gest, mimika, ton i barwa głosu, postawa ciała),
- wygłasza z pamięci utwór, stosuje odpowiednią intonację zdaniową, tempo recytacji, właściwie zaznacza pauzy i akcenty logiczne, interpretuje tekst głosowo, również w znaczeniu metaforycznym,
- poprawnie akcentuje wyrazy, także nietypowe.

### **2. Mówienie i pisanie – uczeń:**

- inicjuje rozmowę dotyczącą otaczającej rzeczywistości, książki, filmu,
- tworzy wypowiedź z punktu widzenia świadka lub uczestnika wydarzeń, bohatera literackiego,
- konstruuje z zachowaniem ciekawej i pomysłowej formy, właściwej kompozycji i układu graficznego oraz rzetelności informacji, uwzględniając wszystkie istotne elementy, formy użytkowe: plan ramowy i szczegółowy, zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, przepis, notatkę, streszczenie, życzenia, zaproszenie, ogłoszenie,
- zapisuje uporządkowane chronologicznie, spójne, pomysłowe i wyczerpujące opowiadanie twórcze i odtwórcze (wprowadza do niego inne formy

- wypowiedzi: opis, charakterystykę. dialog, różnicuje język narratora i bohaterów), list, dziennik, pamiętnik, streszcza akcję utworów,
- tworzy uporządkowany, spójny i poprawny opis obrazu, rzeźby, plakatu, postaci, miejsca, krajobrazu, przedmiotu, zwierzęcia, stosując słownictwo wartościujące i nacechowane emocjonalnie oraz właściwe dla opisywanej tematyki (np. związane z dziedziną sztuki),
  - konsekwentnie stosuje akapity dla wyodrębnienia nowej myśli w tekście,
  - dba o poprawność językową, ortograficzną oraz interpunkcyjną wypowiedzi i samodzielnie je poprawia,
  - płynnie używa cytatu we własnej wypowiedzi,
  - stosuje bogate zróżnicowane słownictwo o znaczeniu dosłownym i metaforycznym w wypowiedzi, ,
  - dba o estetykę zapisu, komfort odbiorcy tekstu.

#### **IV. SAMOKSZTAŁCENIE – uczeń:**

- świadomie korzysta ze słowników: ortograficznego, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, dbając o poprawność wypowiedzi i wzbogacając ją,
- wybiera informacje wyrażone pośrednio korzystając z różnych źródeł, np. internet, książki, czasopisma i porównuje wartość zgromadzonych informacji między sobą,

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

## **I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE**

### **1. Czytanie tekstów literackich – uczeń:**

- określa sens wysłuchanego lub odczytanego tekstu, formułuje wnioski wyrażające dosłowną i przenośną myśl utworu,
- odczytuje ze zrozumieniem i słucha z koncentracją dłuższych tekstów,
- uczestniczy w dyskusji na określony w tekście temat,
- wybiera z tekstu potrzebne informacje, przekazywane dosłownie i pośrednio,
- odczytuje sens przenośny utworów poetyckich i prozatorskich,
- rozróżnia fakt od opinii oraz informacje istotne od mało ważnych,
- rozpoznaje części kompozycyjne tekstu: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit oraz zna ich funkcje,
- czyta teksty głośno, płynnie i stosuje właściwą intonację oraz prawidłowo akcentuje wyrazy,
- podejmuje próbę interpretacji głosowej utworów,
- wykorzystuje informacje zawarte w notatce, tabeli, na schemacie do tworzenia własnej wypowiedzi,
- na podstawie tekstu tworzy notatkę, plan, formułuje pytania,
- wskazuje elementy i określa styl następujących form wypowiedzi: zaproszenia, życzeń, pozdrowień, ogłoszenia, instrukcji, przepisu, listu oficjalnego, dziennika, pamiętnika.

### **2. Odbiór tekstów kultury – uczeń:**

- określa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,
- wypowiada się na temat przeczytanych tekstów, odnosząc się do rzeczywistości, wyraża opinię na ich temat,
- poddaje analizie elementy świata przedstawionego w utworze epickim: bohater, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny,
- wskazuje funkcję narratora i autora w utworze,
- charakteryzuje bohaterów literackich i poddaje ich ocenie,
- nazywa i analizuje cechy bajki, noweli, mitu, przypowieści na konkretnych przykładach oraz w sposób ogólny jako gatunku literackiego,
- wyszukuje morał w bajce i przedstawia jego rozumienie własnymi słowami,
- omawia przesłanie bajki, przypowieści,
- nazywa i analizuje zastosowane w utworze zabiegi stylistyczne: apostrofę, powtórzenie, zdrobnienie, uosobienie i ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy, porównanie, metaforę, epitet,
- opisuje obrazy poetyckie w wierszu,
- zna funkcje elementów rytmizujących w utworze: wersu, strofy, rymu, refrenu,
- rozróżnia adresata i bohatera wiersza oraz określa ich rolę w tekście,
- wskazuje neologizmy w utworze,

- samodzielnie odczytuje sens dosłowny utworów oraz zazwyczaj potrafi wskazać znaczenia przenośne dzieła,
- wskazuje najważniejsze cechy wyróżniające teksty literackie i użytkowe,
- wyodrębnia film, słuchowisko, przedstawienie teatralne, komiks, plakat spośród innych tekstów kultury, omawia ich dosłowny sens oraz podejmuje próbę interpretacji.
- stosuje pojęcia związane ze sztuką filmową (reżyser, gra, aktor, adaptacja, ekranizacja, kadr, ujęcie), rozpoznaje elementy dzieła filmowego i odmiany filmu.

## **II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE**

### **1. Gramatyka języka polskiego – uczeń:**

- poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, liczebniki, zaimki, określa ich formy gramatyczne,
- rozróżnia typy liczebników i formy nieosobowe czasownika,
- rozpoznaje zaimki, zna ich funkcje i stosuje je w wypowiedzi (długie i krótkie formy), aby uniknąć powtórzeń,
- stosuje przyimki, przysłówki, partykuły, wykrzykniki w tworzonych wypowiedziach,
- łączy wyrazy w związki wyrazowe, tworząc spójne i logiczne zdania,
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia,
- konstruuje zdania rozwinięte, wzbogacając je przydawkami, dopełnieniami i okolicznikami,
- rozróżnia oraz tworzy różnorodne zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania,
- stosuje różne typy wypowiedzeń: oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe, odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej,
- dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi,
- poprawnie stosuje podział głosek na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, nosowe i ustne,
- stosuje wiedzę dotyczącą fonetycznego podziału wyrazów oraz różnic między zapisem a wymową wyrazów w praktyce,
- zna i posługuje się zasadami akcentowania wyrazów.

### **2. Zróżnicowanie języka – uczeń:**

- formułuje poprawne związki wyrazowe i rozumie ich znaczenie,
- wykorzystuje w tworzonych wypowiedzi wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne, zdrobnienia,
- dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji językowej,
- wskazuje cechy stylu oficjalnego i nieoficjalnego w wypowiedzi.

### **3. Komunikacja językowa i kultura języka – uczeń:**

- świadomie wykorzystuje werbalne i niewerbalne środki przekazu (postawa, gest mimika, ton i barwa głosu) w wypowiedzi,



- opisuje nadawcę i odbiorcę w tekstach literackich oraz w sytuacjach rzeczywistych, znanych z własnego doświadczenia,
- odczytuje we właściwy sposób intencje nadawcy, wyrażone wprost i przenośnie,
- jest wrażliwy językowo, stosuje zasady etykiety w tym zakresie.

#### **4. Ortografia i interpunkcja – uczeń:**

- zazwyczaj poprawnie stosuje podstawowe zasady interpunkcyjne, zwłaszcza dotyczące użycia przecinka, dwukropka, myślnika w dialogu,
- zawsze rozpoczyna zdanie wielką literą i zapisuje odpowiedni znak na końcu wypowiedzenia,
- zna i potrafi zastosować zasady pisowni dotyczące ó i u, rz i ż, ch i h, wielkiej litery, pisowni nie z czasownikiem, rzeczownikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem, liczebnikiem, cząstki –by z czasownikiem, także w sytuacjach nietypowych,
- zna wyjątki od poznanych zasad ortograficznych i wykorzystuje je w praktyce.

### **III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**

#### **3. Elementy retoryki – uczeń:**

- tworzy krótką, uporządkowaną wypowiedź w odniesieniu do zadanego pytania oraz wyraża własną opinię na określony temat,
- rozróżnia dosłowne i metaforyczne znaczenia słów oraz wyjaśnia ich znaczenie,
- świadomie formułuje różne typy wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące) odpowiednio je intonując, dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (oficjalnej lub nieoficjalnej) i adresata (osoba dorosła, rówieśnik),
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami przekazu (gest, mimika, ton głosu),
- wygłasza z pamięci, utwór poetycki, określając jego nastrój i sens przez odpowiednią intonację zdaniową, zaznaczanie głosowo znaków interpunkcyjnych, właściwą modulację głosu,
- poprawnie akcentuje wyrazy.

#### **4. Mówienie i pisanie – uczeń:**

- aktywnie bierze udział w dyskusji dotyczącej otaczającej rzeczywistości, książki, filmu,
- wypowiada się jako świadek lub uczestnik zdarzeń,
- konstruuje, uwzględniając niezbędne elementy, formy użytkowe: plan ramowy i szczegółowy, zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, przepis, notatkę, streszczenie, życzenia, zaproszenie, ogłoszenie,
- zapisuje uporządkowane chronologicznie, spójne opowiadanie twórcze i odtwórcze, z punktu widzenia świadka lub uczestnika zdarzeń, wprowadza

- elementy innych form, np. opis, dialog, celowo używa wyrazów określających następstwo czasowe (przysłówek, przyimków, wyrażen przyimkowych),
- tworzy uporządkowany opis obrazu, rzeźby, plakatu, postaci, miejsca, krajobrazu, przedmiotu, zwierzęcia, stosując słownictwo wartościujące i nacechowane emocjonalnie,
  - stosuje reguły układu graficznego listu, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu, dziennika, pamiętnika, planu ramowego i szczegółowego,
  - dba o poprawność językową, ortograficzną oraz interpunkcyjną wypowiedzi, poprawia powstałe błędy,
  - gromadzi i stosuje w wypowiedziach różnorodne słownictwo nazywające cechy wyglądu, charakteru, postawy bohaterów,
  - używa odpowiednich spójników i przyimków do tworzenia zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych oraz stosuje reguły interpunkcyjne,
  - poprawnie odmienia rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki i liczebniki stosowane w wypowiedziach,
  - wskazuje cytat, zapisuje go w cudzysłowie i przytacza we własnej wypowiedzi,
  - używa wyrazów w sensie dosłownym i metaforycznym oraz wyjaśnia przenośne znaczenia,
  - zachowuje estetykę zapisu.

#### **IV. SAMOKSZTAŁCENIE – uczeń:**

- samodzielnie w razie potrzeby korzysta ze słowników: ortograficznego, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny,
- wybiera potrzebne informacje z różnych źródeł, np. encyklopedii, czasopism, książek, stron internetowych.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

## **I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE**

### **1. Czytanie tekstów literackich – uczeń:**

- opowiada fabułę usłyszanego i przeczytanego tekstu, formułuje główną myśl wypowiedzi i tworzy proste pytania,
- rozpoznaje nastrój tekstu,
- słucha i czyta ze zrozumieniem,
- odpowiada na pytania nauczyciela, niekiedy bierze udział w dyskusji ,
- wybiera z tekstu najbardziej istotne informacje, głównie przekazane dosłownie, w przypadku znaczeń przenośnych odszukuje pojedyncze wyrażenia,
- rozróżnia fakt od opinii w nieskomplikowanych wypowiedziach,
- rozpoznaje części kompozycyjne tekstu: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit,
- czyta teksty głośno, płynnie i stosuje właściwą intonację oraz prawidłowo akcentuje wyrazy w większości utworów,
- wykorzystuje informacje zawarte w notatce, tabeli, na schemacie,
- wskazuje cechy prostych form użytkowych: zaproszenia, życzeń, pozdrowień, ogłoszenia, instrukcji, przepisu.

### **2. Odbiór tekstów kultury – uczeń:**

- mówi w krótkiej wypowiedzi o swoich reakcjach czytelniczych,
- streszcza fabułę utworu, wypowiada się na temat przeczytanych tekstów,
- wskazuje i określa elementy świata przedstawionego w utworze epickim: bohater, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny,
- zna rolę narratora w tekście, odróżnia go od autora, rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową,
- wskazuje cechy bohaterów poznawanych podczas lekcji utworów, ocenia prezentowane przez nich postawy,
- określa cechy bajki, noweli, mitu, przypowieści,
- wyszukuje morał w bajce i określa sens przypowieści,
- nazywa zastosowane w utworze zabiegi stylistyczne: apostrofę, powtórzenie, zdrobnienie, uosobienie i ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy, porównanie, metaforę, epitet,
- określa podmiot liryczny w utworze poetyckim,
- rozróżnia adresata i bohatera wiersza,
- odczytuje sens przenośny w prostych utworach,
- wskazuje cechy tekstu literackiego i użytkowego,
- wyodrębnia film, słuchowisko, przedstawienie teatralne, komiks, plakat spośród innych tekstów kultury oraz odczytuje ich dosłowny sens.

- zna podstawowe pojęcia związane ze sztuką filmową (reżyser, gra, aktor, adaptacja, ekranizacja) i jego odmiany.

## **II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE**

### **1. Gramatyka języka polskiego – uczeń:**

- rozpoznaje typowe rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, przysłówki, liczebniki, zaimki, przyimki w tekście,
- stara się określić formy gramatyczne odmiennych części mowy,
- wskazuje i odmienia, zazwyczaj poprawnie, typowe rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, liczebniki i zaimki,
- rozróżnia typy liczebników na prostych przykładach,
- podaje przykłady zaimków,
- stosuje przyimki do określenia relacji przestrzennych i czasowych,
- używa wykrzykników, partykuł, nieosobowych form czasownika,
- oddziela temat wyrazu od końcówki w typowych przykładach,
- rozpoznaje podmiot i orzeczenie w zdaniach,
- łączy wyrazy w związki wyrazowe,
- wskazuje określenia rzeczownika i czasownika w zdaniu,
- tworzy wykres zdania pojedynczego,
- rozróżnia oraz tworzy, zazwyczaj poprawnie, zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania,
- formułuje różne typy wypowiedzeń: oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe,
- wskazuje różnice między głoską i literą,
- zna podział głosek na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, nosowe i ustne,
- stosuje podstawową wiedzę na temat różnic między zapisem a wymową wyrazów w praktyce,
- posługuje się podstawowymi zasadami akcentowania wyrazów.

### **2. Zróżnicowanie języka – uczeń:**

- formułuje poprawne związki wyrazowe,
- rozpoznaje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne i stosuje je w wypowiedzi,
- wykorzystuje zdrobnienia w tworzonej wypowiedzi,
- stara się dostosować styl wypowiedzi do sytuacji językowej,
- odróżnia styl oficjalny i nieoficjalny w wypowiedzi.

### **3. Komunikacja językowa i kultura języka – uczeń:**

- wykorzystuje, czasami z pomocą, werbalne i niewerbalne środki przekazu (gest, mimika, postawa, głos) do tworzenia własnych wypowiedzi,
- rozróżnia nadawcę i odbiorcę w tekstach literackich poznawanych podczas lekcji oraz w sytuacjach rzeczywistych, znanych z własnego doświadczenia,
- odczytuje intencje nadawcy wyrażone wprost,

- wykazuje się wrażliwością językową, reaguje w przypadku rażących przypadków łamania etykiety językowej.

#### **4. Ortografia i interpunkcja - uczeń**

- zna i stara się poprawnie stosować podstawowe zasady interpunkcyjne, zwłaszcza dotyczące użycia przecinka, dwukropka, myślnika w dialogu,
- zapisuje odpowiedni znak na końcu wypowiedzenia,
- zna i stosuje, czasami z pomocą nauczyciela, podstawowe zasady pisowni dotyczące ó i u, rz i ż, ch i h, wielkiej i małej litery (w zapisie nazw własnych i pospolitych, na początku zdania), pisowni nie z czasownikiem, rzeczownikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem, liczebnikiem, cząstki -by z czasownikiem,
- zna najważniejsze wyjątki od poznanych zasad ortograficznych.

### **III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**

#### **1. Elementy retoryki – uczeń:**

- zadaje pytania otwarte,
- odpowiada na pytania nauczyciela w formie zdań złożonych,
- rozróżnia dosłowne i metaforyczne znaczenia słów,
- celowo formułuje różne typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące), dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (oficjalnej lub nieoficjalnej) i adresata (osoba dorosła, rówieśnik), zwłaszcza w sytuacjach typowych,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami przekazu,
- wygłasza z pamięci, utwór poetycki oddając jego ogólny sens,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy rodzime.

#### **2. Mówienie i pisanie – uczeń:**

- tworzy spójną i logiczną wypowiedź dotyczącą otaczającej rzeczywistości, książki, filmu,
- formułuje relację ze zdarzenia, streszczenie utworu, zachowuje chronologię wypowiedzi,
- konstruuje, uwzględniając najważniejsze elementy, krótkie formy użytkowe: plan ramowy i szczegółowy, zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, przepis, notatkę, streszczenie, życzenia, zaproszenie, ogłoszenie,
- zapisuje uporządkowane chronologicznie opowiadanie twórcze i odtwórcze, wprowadzając elementy świata przedstawionego,
- opisuje, częściowo z pomocą, obraz, rzeźbę, plakat, stosując słownictwo przestrzenne,
- tworzy krótkie i uporządkowane opisy postaci, miejsca, przedmiotu itp.
- zazwyczaj dba o poprawność językową, ortograficzną oraz interpunkcyjną wypowiedzi, stara się poprawiać powstałe błędy,
- zachowuje odpowiedni dla poszczególnych form układ graficzny (np. listu, zaproszenia, ogłoszenia, dziennika, pamiętnika itd.),

- używa co najmniej trzech akapitów dla logicznego wyodrębnienia elementów wypowiedzi - wstępu, rozwinięcia i zakończenia,
- wskazuje cytaty i zapisuje go w cudzysłowie,
- używa wyrazów w sensie dosłownym i prostych wyrażeń metaforycznych,
- zazwyczaj zapisuje tekst w sposób estetyczny.

#### **IV. SAMOKSZTAŁCENIE - uczeń:**

- sprawdza poprawną pisownię wyrazów i związków wyrazowych oraz ich znaczenie w słownikach: ortograficznym, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny,
- wyszukuje potrzebne informacje z różnych źródeł, np. encyklopedia, zasoby internetowe.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który spełnia następujące wymagania:

## **I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE**

### **1. Czytanie tekstów literackich – uczeń:**

- rozumie ogólny sens tekstu, polecenia nauczyciela,
- jest skoncentrowany na krótkich wypowiedziach nauczyciela i innych uczniów,
- wyszukuje w tekście najbardziej istotne informacje, głównie przekazane dosłownie,
- rozpoznaje, zwykle z pomocą, części kompozycyjne tekstu: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit,
- czyta teksty głośno i próbuje stosować właściwą intonację oraz akcentować wyrazy,
- określa najistotniejsze informacje zawarte w notatce, tabeli, na schemacie,
- odczytuje informacje zamieszczone obok tekstu, np. w przypisie, słowniczku,
- rozróżnia proste formy użytkowe: zaproszenie, życzenia, pozdrowienia, ogłoszenie, instrukcję, przepis.

### **2. Odbiór tekstów kultury – uczeń:**

- w prosty sposób mówi o swoich reakcjach czytelniczych,
- wskazuje niektóre elementy świata przedstawionego w utworze epickim: bohater, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny,
- zna pojęcie narratora i jego funkcje w tekście, odróżnia go od autora
- charakteryzuje krótko bohaterów poznawanych podczas lekcji utworów, określa ich najważniejsze cechy, mówi o prezentowanych przez nich postawach,
- identyfikuje bajkę, nowelę, mit, przypowieść wśród poznanych podczas lekcji tekstów oraz wskazuje ich najważniejsze cechy,
- zna pojęcie morału i wyjaśnia go w prostych utworach,
- rozpoznaje z pomocą nauczyciela zastosowane w utworze zabiegi stylistyczne: apostrofę, powtórzenie, zdrobnienie, uosobienie i ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy, porównanie, metaforę, epitet,
- wskazuje w utworze elementy rytmizujące jak rym, wers, strofa, refren,
- zna pojęcia adresat i bohater wiersza,
- zazwyczaj z pomocą podejmuje próby odczytania sensu przenośnego utworu,
- rozróżnia teksty prozatorskie od poetyckich, użytkowe od literackich,
- wyodrębnia film, słuchowisko, przedstawienie teatralne, komiks, plakat spośród innych tekstów kultury oraz nazywa najbardziej elementarne pojęcia z nimi związane.

## **II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE**

### **1. Gramatyka języka polskiego – uczeń:**

- wskazuje rzeczownik, przymiotnik, czasownik, zaimek i liczebnik w zdaniu oraz z pomocą nauczyciela określa formy gramatyczne odmiennych części mowy,
- rozpoznaje, nie zawsze poprawnie, nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik, zakończone na -no, -to), przyimek,
- rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy,
- odmienia, z pomocą, rzeczownik, przymiotnik, czasownik, liczebnik i zaimek,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- oddziela temat wyrazu od końcówki w prostych przykładach,
- rozróżnia rzeczowniki własne i pospolite,
- rozpoznaje podmiot i orzeczenie w prostych zdaniach,
- wskazuje związki wyrazów w zdaniu,
- tworzy poprawnie zdania pojedyncze,
- rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania,
- rozpoznaje typy wypowiedzi: oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe,
- dzieli wyraz na litery, głoski, sylaby, odróżnia głoskę od litery,
- z pomocą nauczyciela wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, nosowe i ustne,
- zna podstawowe zasady akcentowania wyrazów.

### **2. Zróżnicowanie języka – uczeń:**

- tworzy, z pomocą nauczyciela, poprawne związki wyrazowe,
- rozpoznaje wyrazy bliskoznaczne, łączy je ze sobą,
- wskazuje zdrobnienia,
- rzadko dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji językowej,
- rozpoznaje elementy stylu oficjalnego i nieoficjalnego w wypowiedzi.

### **3. Komunikacja językowa i kultura języka – uczeń:**

- używa werbalnych i niewerbalnych środków przekazu (postawa, gest mimika) w wypowiedzi,
- rozróżnia nadawcę i odbiorcę w prostych tekstach oraz w typowych sytuacjach rzeczywistych,
- odczytuje intencje nadawcy w przypadku nieskomplikowanych form wypowiedzi, np. prośby, przeprosin, zaproszenia, życzeń, pytania,
- ma niewielką wrażliwość językową.

### **4. Ortografia i interpunkcja – uczeń:**

- rozpoczyna zdanie wielką literą, a kończy odpowiednim znakiem interpunkcyjnym,
- używa dwukropka i przecinka przy wyliczeniu, myślnika w zapisie dialogu,
- poprawnie przenosi wyrazy do następnej linii,



- stara się stosować podstawowe zasady pisowni dotyczące ó i u, rz i ż, ch i h, wielkiej i małej litery (zwłaszcza w zapisie nazw własnych i pospolitych), pisowni nie z czasownikiem, rzeczownikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem, liczebnikiem,
- poprawnie zapisuje głoski miękkie.

### **III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**

#### **1. Elementy retoryki – uczeń:**

- formułuje proste pytania i odpowiedzi, używa wyrazów w znaczeniu dosłownym,
- stosuje zwroty właściwe dla sytuacji komunikacyjnej oraz osoby, do której się zwraca, używa zwrotów grzecznościowych,
- określa wprost intencję wypowiedzi,
- używa pozawerbalnych środków przekazu,
- wygłasza z pamięci krótki utwór poetycki,
- stara się poprawnie artykułować i akcentować wyrazy.

#### **2. Mówienie i pisanie – uczeń:**

- mówi o własnych doświadczeniach, streszcza akcję książki, filmu,
- tworzy kilkuzdaniowe wypowiedzi, m.in. opisy postaci, przedmiotu, zwierzęcia, obrazu, miejsca,
- formułuje w prosty sposób typowe: życzenia, zaproszenie, prośbę, instrukcję itp.,
- konstruuje, nie zawsze poprawnie, krótkie formy użytkowe: plan ramowy i szczegółowy, zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, przepis, notatkę, streszczenie,
- tworzy, z pomocą nauczyciela, dłuższe wypowiedzi: opowiadanie twórcze i odtwórcze, opis postaci, miejsca, obrazu, kartkę z dziennika, pamiętnika, list,
- stara się zachować logikę i poprawność językową wypowiedzi oraz odpowiedni dla poszczególnych form układ graficzny,
- używa, czasami z pomocą, akapitów do wyodrębnienia nowej myśli w tekście,
- zapisuje cytaty w cudzysłowie,
- zwraca uwagę na estetykę zapisu.

### **IV. SAMOKSZTAŁCENIE – uczeń:**

- wie, jakie informacje znajdzie w słownikach: ortograficznym, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny,
- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym, z pomocą nauczyciela korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny,
- wolno i z trudnościami wyszukuje informacje z różnych źródeł, np. encyklopedia, zasoby internetowe.

**Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie osiąga poziomu wymagań koniecznych, brak mu nawet minimalnej aktywności w zdobywaniu wiedzy i umiejętności, w związku z tym nie jest w stanie, nawet z pomocą nauczyciela, wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności.